

ПОЧАТКОВИЙ МОМЕНТ ПЕРЕБІГУ РОЗУМНОГО СТРОКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ (DIES A QUO)

Леоненко М. І., Блохін Г. І.

*Інститут права імені Володимира Сташиса Класичного приватного університету
м. Запоріжжя, Україна*

У статті проведено дослідження питання початкового моменту перебігу розумного строку кримінального провадження. Проаналізовані відповідні рішення Європейського суду з прав людини та норми нового Кримінального процесуального кодексу України. В статті робиться акцент на необхідності уточнення деяких положень та удосконалення практики Європейського суду з прав людини щодо реалізації засади «розумності» в контексті забезпечення прав і законних інтересів усіх учасників кримінального провадження.

Ключові слова: розумні строки, розумність, початок перебігу розумного строку, кримінальне провадження, права потерпілих, практика Європейського суду з прав людини.

ВСТУП

Кримінальний процесуальний кодекс України 2012 року – вагомий внесок у становлення та розвиток правової держави. Серед його нововведень особливо слід відмітити загальні засади кримінального провадження, які виділені в окрему главу КПК.

Одне з головних місць займає засада «розумність строків» (ст. 28 КПК). У першу чергу, слід відмітити, що оціночна категорія «розумності» є юридично значимою якістю, критерієм правомірності актів психічної (розумне передбачення, розумне розуміння) або фізичної (розумні заходи, розумне ведення справ) діяльності реального суб'єкта у передбачених законом випадках. Дана категорія визначає їх відповідність можливій поведінці розумної людини в конкретній ситуації.

На жаль, у науці немає єдиного підходу до визначення «розумності». Якщо проаналізувати дане поняття через різні словники термінів, то можемо зробити наступні висновки. Розумність або нерозумність поведінки суб'єкта права може бути встановлена тільки самими учасниками кримінального судочинства, зокрема судом, з урахуванням фактичних обставин, в яких знаходився суб'єкт.

У юридичних словниках розумність ототожнюється зі справедливістю і сумлінністю і є загальним принципом, який допомагає встановити межі здійснення суб'єктами належних їм прав, а також заповнити прогалини в законодавстві. Категорія «розумність» взаємопов'язана з «сумлінністю». Коли в законі зазначається «міг і повинен був знати» або «міг і повинен був передбачати», то мається на увазі, що розумна (середньо статистична) людина в даній ситуації була здатна на це. Таким чином, для законодавчого закріплення провадження процесуальних дій завжди використовується порівняння дій учасника кримінального судочинства з діями розумної людини.

Розумними фізичними діями слід вважати не будь-які дії середньої статистичної людини, а лише ті, які вчиняються сумлінно, – середні дії суб'єкта, які сприяють і забезпечують ефективне судочинство [1, с. 15].

Щодо «розумності строків», слід констатувати, що на даний час ще не склалася відповідна вітчизняна судова практика, яка б дала нам змогу досліджувати це питання з урахуванням дії норм нового КПК. До того ж, кожен випадок порушення «розумності строків» залежить від специфіки обставин, характеру судового розгляду. На нашу думку, в питанні дотримання розумного строку кримінального провадження особливу увагу слід приділити усталеним підходам, які вироблені прецедентною практикою Європейського суду з прав людини.

Розглядаючи «розумність строків», в першу чергу необхідно визначити початок його перебігу. Без цього неможливо забезпечити виконання завдань кримінального провадження, серед яких виділяється забезпечення швидкого розслідування і судового розгляду (ст. 2 КПК).

Останнім часом дослідженням питання початкового моменту перебігу розумного строку кримінального провадження займалися такі вітчизняні та російські вчені: Гринюк В. О., Крулїков А. П., Куришева Н. С., Некенова С. Б., Нікітіна Г. В., Самоденко С. А., Семенцов В. О., Толочко О. М., Фомін С. Б., Шило О. Г. та ін. Але новий КПК застосовується ще дуже мало часу, тому питання визначення початкового моменту перебігу розумного строку кримінального провадження й надалі залишається недослідженим в повній мірі.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є формування науково обґрунтованого, на основі аналізу робіт вітчизняних та закордонних вчених, а також рішень ЄСПЛ, підходу щодо визначення початкового моменту перебігу розумного строку кримінального провадження. Це є вкрай необхідним для того, щоб кримінальне процесуальне законодавство України в повній мірі захищало права та законні інтереси усіх учасників кримінального провадження та ефективно забезпечувало швидке, повне та об'єктивне розслідування і судовий розгляд.

РЕЗУЛЬТАТИ

1. Поняття «кримінальне обвинувачення» в практиці ЄСПЛ

Аналізуючи відповідні рішення ЄСПЛ, особливо ті, що прийняті щодо України, можна розглянути такі обставини, з настанням яких ЄСПЛ пов'язує початок перебігу розумного строку кримінального провадження:

1) особу «обвинувачено» в автономному, матеріальному розумінні цього терміну, з порушенням кримінальної справи проти заявників (справи «Антоненков та інші проти України», «Кобцев проти України», «Меріт проти України», «Девеєр проти Бельгії», «Екле проти Німеччини», «Імбріюша проти Швейцарії», «Калашников проти Росії», «Корільяно проти Італії» тощо);

2) особу було затримано (справи «Білий проти України», «Меріт проти України», «Девеєр проти Бельгії», «Екле проти Німеччини», «Колчінаєв проти Росії», «Рохліна проти Росії», «Салманов проти Росії» тощо);

3) початок досудового розслідування (справи «Девеєр проти Бельгії», «Екле проти Німеччини», «Колчінаєв проти Росії», «Меріт проти України» тощо).

Єднальним елементом вищезазначених обставин є поняття «кримінальне обвинувачення». Отже, більш детально розглянемо дане поняття.

У рішенні ЄСПЛ по справі «Девеср проти Бельгії» вказано, що «кримінальне обвинувачення» має автономне значення, тобто повинно розумітися в сенсі Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Такий підхід необхідний для максимальної уніфікації праворозуміння «кримінального обвинувачення» серед країн-учасниць Конвенції. Національне законодавство в цьому питанні не є вирішальним. Конвенція дозволяє державам визначати як кримінальне правопорушення діяння, яке посягає на права, що захищаються, проводити розмежування між кримінальними та іншими правопорушеннями. Також держави можуть декриміналізувати деякі правопорушення як з урахуванням інтересів особи, так і у зв'язку з необхідністю належного здійснення правосуддя, наприклад, для розвантаження судів від розгляду деяких незначних проступків. Але в цьому питанні необхідно дотримуватись певних умов, щоб не маскувати кримінальні правопорушення під інші, з метою виключення їх із сфери дії ст. 6 Конвенції.

Розглядаючи такі повноваження держав, ЄСПЛ, особливо у рішенні по справі «Енгель та інші проти Нідерландів», піднімав наступні питання: чи є рішення, прийняте в питанні кримінального правопорушення на національному рівні, переконливим з точки зору Конвенції? Чи перестає застосовуватись ст. 6 тільки тому, що держава кваліфікує діяння не як кримінальне правопорушення? Може ст. 6 в деяких випадках застосовується незалежно від такої кваліфікації?

Тому ЄСПЛ в своїх рішеннях по справах «Градінгер проти Австрії», «Деміколі проти Мальти», «Енгель та інші проти Нідерландів», «Кадубек проти Словаччини», «Лауко проти Словаччини», «Лутц проти Німеччини», «Отцюрк проти Німеччини», «Палаоро проти Австрії», «Умлауфт проти Австрії», «Шмауцер проти Австрії» звертає увагу на три критерії для визначення обвинувачення кримінальним, які об'єднуються в поняття «тест Енгеля» – назва справи, під час вирішення якої ЄСПЛ вперше їх сформулював.

1) Формальна кваліфікація протиправного діяння в національному праві. ЄСПЛ досліджує, чи підпадає окреме протиправне діяння під ознаки кримінального правопорушення відповідно до національних норм кримінального права. Але, оскільки «кримінальне обвинувачення» для цілей ст. 6 Конвенції має автономний характер, даний критерій не є вирішальним.

2) Характер правопорушення. Даний критерій виявляє «саму природу правопорушення». До цього критерію можна віднести розмір порушення норми, поширення кримінального правопорушення на невизначене коло осіб.

3) Характер та ступінь тяжкості покарання за правопорушення. ЄСПЛ вважає, що до кримінально-правової сфери належать покарання, які реально посягають на фізичну свободу особи. Так, наприклад, до кримінально-правової сфери була віднесена справа про порушення військової дисципліни, де максимальним покаранням було 5 діб суворого арешту (справа «Еггс проти Швейцарії»). Отже, правопорушення, визначене в національному праві не як кримінальне, ЄСПЛ у значенні Конвенції може визнати кримінальним з урахуванням репресивного характеру покарання за нього.

Показовим для України в цьому питанні є рішення ЄСПЛ по справі «Гурепка проти України». Так, Гурепка М. В. був притягнутий до адміністративної відповідальності

у вигляді 7 днів адміністративного арешту. І ЄСПЛ, керуючись своєю усталеною практикою, визнав, що, в силу суворості санкції, дана справа за суттю є кримінальною, а адміністративне покарання фактично носило кримінальний характер.

Отже, з одного боку, слід погодитися з думкою к.ю.н., доцента Толочко О. М., що до «кримінального обвинувачення», відповідно до ст. 6 Конвенції, можуть бути віднесені адміністративні проступки, покарання за які передбачають арешт на строк до 15 діб [2, с. 59]. Але, з іншого боку, це питання буде залишатися відкритим до моменту остаточного реформування кримінального права України, а саме до прийняття Кодексу про кримінальні проступки, після чого більшість адміністративних правопорушень втратять свою актуальність. І як наслідок, не буде проблеми розмежування кримінального і адміністративного правопорушення. Тим паче, що у практиці ЄСПЛ існує тенденція поступової універсалізації понять «обвинувачення за адміністративним проступком» та «обвинувачення, які мають ознаки злочину», незалежно від ступеня їх суспільної небезпеки.

Толочко О. М. вказує, що наведені вище три критерії для визначення обвинувачення кримінальним є альтернативними [2, с. 58]. На нашу думку, такий висновок потребує коректування. Відповідно до рішення ЄСПЛ по справі «Лутц проти Німеччини», альтернативними визнаються тільки другий та третій критерії, а перший, як зазначалося вище, не має вирішального значення. Для застосування ст. 6 Конвенції достатньо, щоб або правопорушення було по своїй природі, характеру «кримінальним», або є загроза застосування покарання, яке за своїм характером чи ступеня тяжкості має природу кримінального.

Але, оскільки ступінь суспільної небезпеки діяння не завжди є вирішальним (другий критерій), і в деяких випадках лише по одному критерію не можливо однозначно вирішити питання кримінального характеру обвинувачення, ЄСПЛ ці критерії може оцінювати системно, застосовуючи їх кумулятивний характер.

Отже, яке визначення можна дати поняттю «кримінальне обвинувачення»? Відповідно до практики ЄСПЛ, «кримінальне обвинувачення» для ст. 6 Конвенції можна визначити як «офіційне повідомлення, надане особі уповноваженими представниками влади, в підтвердження того, що вона вчинила злочин» [3]. У рішенні по справі «Фоті та інші проти Італії» ЄСПЛ, в контексті визначення поняття «кримінальне провадження» звернув увагу на «... серйозні наслідки, що можуть ускладнити становище підозрюваного» [4]. Такими наслідками можуть бути заходи забезпечення кримінального провадження, встановлені у КПК.

2. «Кримінальне обвинувачення» – «офіційне повідомлення» в контексті нового КПК

«Офіційне повідомлення» асоціюється в кримінальному процесі України з такою процедурою, як повідомлення про підозру. У кримінальному процесуальному законодавстві, зокрема у ст. 276 КПК, вказано, що повідомлення про підозру обов'язково здійснюється у наступних випадках: 1) затримання особи на місці вчинення кримінального правопорушення чи безпосередньо після його вчинення; 2) обрання до особи одного з передбачених у КПК запобіжних заходів; 3) наявність доказів для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення [5].

Лист Верховного Суду України від 25 січня 2006 року № 1-5/45 «Щодо перевищення розумних строків розгляду справ» вказує ще на один випадок здійснення пові-

домлення про підозру, а саме допит особи як свідка, якщо з протоколу допиту видно, що на цей момент слідчий вже підозрював допитуваного у причетності до конкретного злочину [6]. На нашу думку, даний підхід Верховного Суду України слід привести у відповідність до КПК та підходів ЄСПЛ, наприклад, у справі «Рослов проти Росії». В рішенні по цій справі ЄСПЛ зазначив таку правову позицію: допит особи в якості свідка не є пред'явленням обвинувачення в значенні ст. 6 Конвенції і тому не може розглядатися як початковий момент обчислення розумного строку кримінального провадження.

Отже, усталена практика ЄСПЛ та підходи сучасного кримінального процесу України пов'язують початок перебігу розумного строку кримінального провадження зі здійсненням повідомлення про підозру (ст. 276 КПК).

Останнім часом цей підхід аналізувався з певними зауваженнями таких вітчизняних та російських вчених, як Баранова М. О., Гринюк В. О., Кругліков А. П., Некенова С. Б., Самоденко С. О., Фомін С. Б., Чельцо М. О. та ін.

Також в деяких пілотних рішеннях ЄСПЛ (справи «Девеєр проти Бельгії», «Екле проти Німеччини», «Колчінаєв проти Росії», «Меріт проти України») все ж таки допускав визначення початку перебігу розумного строку кримінального провадження з моменту початку досудового розслідування.

Відповідно до п. 10 ч. 1 ст. 3 КПК, кримінальне провадження складається з наступних елементів: досудове розслідування, судове провадження та здійснення окремих процесуальних дій. Якщо зосередити увагу на першій стадії, то вона починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань, а не з моменту повідомлення про підозру. Виникає цілком логічне питання: як називати процесуальний строк від моменту початку досудового розслідування до повідомлення про підозру?

Усталений підхід до визначення початкового моменту перебігу розумного строку кримінального провадження вигідний правоохоронним органам, оскільки вони не обмежені у часі щодо здійснення дізнання або слідства до моменту повідомлення про підозру. Існують непоодинокі випадки, коли таке повідомлення здійснювалося наприкінці розслідування чи за день-два до ознайомлення з матеріалами кримінального провадження. Але ж важливе значення має не формальне дотримання строків окремих процесуальних дій чи всього досудового розслідування, коли існує підозрюваний, а строки розкриття злочину в цілому (реальні строки).

Якщо, в першу чергу, звертати увагу на захист прав і законних інтересів осіб, які в майбутньому можуть бути визнані підозрюваними, то, звичайно, є вірогідність, що конкретно встановлені строки періоду між внесенням відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР і повідомленням особі про підозру можуть спонукати деяких представників органів досудового розслідування незаконними способами притягати до кримінальної відповідальності невинних людей. Але у КПК є охоронні норми, які зводять нанівець такі дії (ч. 2 ст. 94, ч.ч. 6, 7 ст. 206 КПК).

На нашу думку, не меншої уваги заслуговує питання дотримання прав потерпілого під час досудового розслідування. Ст. 2 КПК вказує, що одним із завдань кримінального провадження є охорона законних інтересів його учасників, до яких саме і відноситься потерпілий.

На жаль, слід констатувати, що права потерпілих в Україні не достатньо захищені. Так, в контексті прийняття нового КПК було проведене анкетне опитування 784 суддів, 288 працівників прокуратури, 537 слідчих і 217 адвокатів. Серед 24 питань, які були їм запропоновані, було наступне питання: «На Вашу думку, чи достатньо захищені на сьогоднішній день права потерпілого у порівнянні з обвинуваченим?». Дані, отримані в результаті відповіді на це питання, представлені в таблиці 1 [7, с. 282, 283].

Таблиця 1

**Результати анкетного опитування
щодо ступеня захищеності прав потерпілого та обвинуваченого**

	Судді	Працівники прокуратури	Слідчі	Адвокати
Ступінь захищеності прав потерпілого є адекватним його процесуальному статусу і інтересам, а тому його порівняння із обвинуваченим є некоректним	34,82%	31,25%	33,16%	36,41%
Права та законні інтереси потерпілого захищені значно менше у порівнянні із обвинуваченим	46,43%	41,67%	51,13%	44,24%
Права та законні інтереси потерпілого захищені значно більше у порівнянні із обвинуваченим	1,79%	4,17%	1,22%	2,30%
Ступінь захищеності прав потерпілого та обвинуваченого в цілому є однаковим	16,96%	22,92%	14,49%	17,05%

Як видно з цієї таблиці, більшість опитуваних вважають, що права та законні інтереси потерпілого захищені значно менше у порівнянні з обвинуваченим. Цікаво, що більше всіх це підтверджують слідчі, тобто ті суб'єкти кримінального процесу, які частіше інших мають справу з потерпілими. Отже, питання збільшення прав потерпілих є дуже актуальним і потребує внесення відповідних змін до КПК, про що буде йти мова нижче.

Усталене положення про початок перебігу розумного строку не дозволяє потерпілому в повній мірі контролювати швидкість кримінального провадження та реагувати на випадки тяганини.

Так, наприклад, відповідно до ч. 6 ст. 28, потерпілий може звернутися до прокурора, слідчого судді або до суду з вимогою здійснити кримінальне провадження у більш короткі строки, ніж ті, що передбачені в КПК [5]. Але таке звернення прив'язується до відповідних фактичних строків. Тому можна припустити, що ця норма буде декларативною. Потерпілий не може говорити про порушення розумності строків кримінального провадження до пред'явлення обвинувачення конкретній людині, оскільки, відповідно до усталеної практики, їх перебіг не розпочався з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР.

Також п. 2 ст. 56 КПК виключає будь-які дії потерпілого до повідомлення особі про підозру щодо дотримання відповідними суб'єктами розумності строків кримінального провадження.

Аналізуючи норми КПК щодо продовження строків досудового розслідування, приходимо до висновку, що і в цьому питанні законодавцем чітко не врегульований механізм дотримання прав потерпілих слідчими, прокурорами. Так, відповідно до ч. 3 ст. 295 КПК, слідчий або прокурор не ознайомлює в обов'язовому порядку потерпілого з клопотанням про продовження строку досудового розслідування так, як це робить щодо підозрюваного та його захисника. Ч. 1 ст. 221 КПК вказує, що таке ознайомлення можливе тільки за клопотанням потерпілого, якщо слідчий, прокурор не вирішить, що це зашкодить досудовому розслідуванню.

Як раз у даному питанні виявляється сенс застосування категорії «розумності». Поняття «розумність» використовується в текстах нормативних правових актів у тих випадках, коли необхідно встановити «плаваючу» межу суб'єктивного права або обов'язку. Чим менш конкретно описано дію в об'єктивному праві, тим більш необхідним є використання критерію розумності для з'ясування того, чи відповідає вона моделі дозволеної чи належної поведінки. Вимога розумності зобов'язує суб'єкта (у нашому випадку слідчого, прокурора) вибирати дію і здійснювати її так, щоб вона при нормальному розвитку причинно-наслідкових зв'язків досягала б призначення кримінального судочинства.

З огляду на вищезазначене, з врахуванням того, що постанова про продовження строку досудового розслідування має важливе значення для потерпілого, оскільки вона відтермінує судове провадження й обмежує його доступ до правосуддя, ст. 295 КПК, на нашу думку, необхідно доповнити положенням про обов'язок слідчого або прокурора ознайомлювати потерпілого і його представника з клопотанням про продовження строку досудового розслідування. Також ч.ч. 1, 2 ст. 56, ч. 3 ст. 295 КПК слід доповнити нормою про право потерпілого подавати письмові заперечення на клопотання слідчого або прокурора про продовження строку досудового розслідування.

Вищезазначені аргументи дають нам підставу для внесення пропозицій змінити усталені підходи щодо визначення початку перебігу розумного строку кримінального провадження з моменту пред'явлення обвинувачення (повідомлення про підозру). Пропонуємо визначати початок перебігу розумного строку кримінального провадження з моменту початку досудового розслідування (з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР) і не прив'язувати їх до наявності підозрюваного.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити такі висновки та пропозиції:

1. Досліджуючи питання розумності строку кримінального провадження, в першу чергу, розглядається початковий момент його перебігу.

2. Відповідно до практики ЄСПЛ, початок перебігу розумного строку кримінального провадження обчислюється з моменту пред'явлення особі обвинувачення. Для того, щоб національне законодавство в повній мірі відповідало підходам ЄСПЛ, необхідно без затягувань прийняти Кодекс про кримінальні проступки, який повинен розмежувати кримінальні і адміністративні правопорушення.

3. Найголовніше, на що треба звернути увагу, – це на необхідність визначати початок перебігу розумного строку кримінального провадження не з моменту пред'явлення обвинувачення (повідомлення про підозру), а з моменту початку досудового

розслідування (внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР). По-перше, такий підхід допоможе бачити реальні строки розслідування злочинів. По-друге, буде стимулювати дисциплінованість органів досудового розслідування. По-третє, він допоможе піднести рівень забезпечення дотримання прав потерпілих до рівня прав підозрюваних (обвинувачених).

КПК був прийнятий зовсім недавно, і ще не сформувалась достатня практика його застосування органами досудового розслідування, прокуратури та суду, щоб побачити як дані суб'єкти кримінального процесу дотримуються розумності строків кримінального провадження. Також, на жаль, питання порушення даного права особи, закріпленого у ст. 6 Конвенції, залишається чи не найбільш частим, яке розглядає ЄСПЛ. Тому в його прецедентних рішеннях, особливо по пілотним справам, ми зможемо і надалі бачити роз'яснення щодо правильного визначення початку перебігу розумного строку кримінального провадження, оснований на глибокому аналізі кримінального процесуального законодавства держав-учасниць Конвенції. Отже, це питання потребує подальшого вивчення.

До того ж, розглядаючи «розумність строків» як загальну засаду кримінального провадження, в обов'язковому порядку слід досліджувати не тільки початок його перебігу, а й закінчення. Також особливу увагу слід приділити критеріям для визначення розумності строків кримінального провадження, викладеним у ч. 3 ст. 28 КПК. Лише в цьому випадку дотримання в Україні даної засади буде на рівні найкращих правових стандартів. Щодо визначення строків, які вважаються «розумними», прецедентне право дає лише найзагальніші рекомендації, оскільки кожен випадок залежить від специфіки обставин, а також від характеру судового розгляду.

Список літератури:

1. Рябцева Е. В. Принцип разумности в уголовном процессе России : монография / Е. В. Рябцева. – М. : Юрлитинформ, 2011. – 240 с.
2. Толочко О. Роль рішень Європейського суду з прав людини в механізмі кримінального процесуального регулювання / О. Толочко // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2012. – № 3. – С. 56-61.
3. Ягунов Д. Категорія «розумний строк судового розгляду» у практиці Європейського суду з прав людини / Д. Ягунов. – Режим доступу. – [Електронний ресурс] : http://dmytro-yagunov.at.ua/news/rozumnij_strok_sudovogo_rozgljadu/ 2010-03-02-123.
4. Гом'єн Д. Короткий путівник Європейською конвенцією з прав людини / Д. Гом'єн. – Режим доступу. – [Електронний ресурс] : <http://www.coe.kiev.ua/putivnn/>.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9-10, № 11-12, № 13. – Ст. 88.
6. Щодо перевищення розумних строків розгляду справ : Лист Верховного Суду України від 25.01.2006 № 1-5/45 // Режим доступу. – [Електронний ресурс] : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v5_45700-06.
7. Кучинська О. П. Принципи кримінального провадження в механізмі забезпечення прав його учасників : монографія / О. П. Кучинська. – К. : Юрінком Інтер, 2013. – 288 с.

Леоненко М. І., Блохін Г. І. Начальный момент течения разумного срока уголовного производства (DIES A QUO) / М. И. Леоненко, Г. И. Блохин // Ученые записки Таврического национального университета имени В. И. Вернадского. Серия: Юридические науки. – 2013. – Т. 26 (65). № 2-1. – Ч. 2. – С. 325-333.

В статті проведено дослідження питання початку течения разумного срока уголовного производства. Проаналізовані відповідні рішення Європейського суду по правам людини та норми

нового Уголовного процессуального кодекса Украины, которые регулируют соблюдения принципа разумности сроков. Определено, какие необходимо провести изменения в практике Европейского суда по правам человека, внести дополнения к новому уголовному процессуальному законодательству, чтобы принцип разумности сроков в полной мере отражал соблюдение прав и законных интересов всех участников уголовного производства.

Ключевые слова: разумные сроки, разумность, начало течения разумного срока, уголовное производство, права потерпевших, практика Европейского суда по правам человека.

THE INITIAL TIME OF COURSE FOR THE REASONABLE TERM OF CRIMINAL PROCEEDINGS

Leonenko M. I., Blokhin G. I.

*The Institute of Law named after Vladimir Stashis of the Classical Private University
Zaporozhye, Ukraine*

This article presents a comprehensive study on the initial time of course for the reasonable term of criminal proceedings, as it is considered in the modern criminal trial of Ukraine. Particular attention was paid to the appropriate decisions of the European Court of Human Rights, both for Ukraine and for other States-Parties to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. The article analyzes the standards of the new Criminal Procedure Code of Ukraine which regulate compliance with principles of the reasonable terms.

It is noted that in the issue of the initial time of course for the reasonable term, the correct understanding of the concept of “criminal charge” is of exceptional importance, and particularly, as it is understood in the context of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. Considering the well-established approach of the European Court of Human Rights, the approach of the new Criminal Procedural Code of Ukraine, the article states the necessity to start the countdown of reasonable term course of criminal proceedings not since the moment of notification to the person suspected of having committed a criminal offense but since entering information about criminal offense to the Unified Register of pre-trial investigations.

In this article, in the context of the initial time of course for the reasonable term, the rights of the victims, who suffered moral, physical or property damage through a criminal offense, were analyzed.

These proposed changes and amendments to the Criminal Procedural Code of Ukraine will help implement properly the principles of respect for the reasonable terms of criminal proceedings since its very beginning.

Key words: reasonable terms, reasonableness, beginning of current a reasonable term, criminal proceeding, victims' rights, the practice of the European Court of Human Rights.

Spysok literatury:

1. Rjabceva E. V. Princip razumnosti v ugovolnom processe Rossii : monografija / E. V. Rjabceva. – M. : Jurlitinform, 2011. – 240 s.
2. Tolochko O. Rol' rishen' Jevropejs'kogo sudu z prav ljudy ny v mehanizmi kryminal'nogo procesual'nogo reguljuvannja / O. Tolochko // Visnyk Nacional'noi akademii' prokuratury Ukra'ny. – 2012. – № 3. – S. 56-61.
3. Jagunov D. Kategorija «rozumnyj strok sudovogo rozgljadu» u praktyci Jevropejs'kogo sudu z prav ljudy ny / D. Jagunov. – Rezhym dostupu. – [Elektronnyj resurs] : http://dmytro-yagunov.at.ua/news/rozumnij_strok_sudovogo_rozgljadu/2010-03-02-123.
4. Gom'jen D. Korotkyj putivnyk Jevropejs'koju konvencijeju z prav ljudy ny / D. Gom'jen. – Rezhym dostupu. – [Elektronnyj resurs] : <http://www.coe.kiev.ua/putivnn/>.
5. Kryminal'nyj procesual'nyj kodeks Ukra'ny : Zakon Ukra'ny vid 13.04.2012 № 4651-VI // Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukra'ny. – 2013. – № 9-10, № 11-12, № 13. – St. 88.
6. Shhodo perevysshennja rozumnyh strokiv rozgljadu sprav : Lyst Verhovnogo Sudu Ukra'ny vid 25.01.2006 № 1-5/45 // Rezhym dostupu. – [Elektronnyj resurs] : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v5_45700-06.
7. Kuchyns'ka O. P. Pryncypy kryminal'nogo provadzhennja v mehanizmi zabezpechennja prav jogo uchasnykiv : monografija / O. P. Kuchyns'ka. – K. : Jurinkom Inter, 2013. – 288 s.